

Otay-butay Vətəndir!

“Qarabağım- qara baxtım, Qalmaz belə, qalmaz dünya! Xalq artisti Zeynəb Xanlarovanın yangılı səsinə bu ifanı əmim Cavad Heyətlə dinləyər, qeyri-ixtiyari göz yaşları axırdıq. Qarabağ itkisi, Vətən ağrısı biz güneyliləri də siz qədər göynədirdi!”

O kədərli tarixi indiki öyüncü günlərimizdə belə xatırlayan güneyli soydaşımız, dünyaca məşhur ürək cərrahı Cavad Heyə-

cərrah Nurəddin Rzayev idi. 2 il o vaxtkı Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində, 2 il isə Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində təhsil aldım.

Böyük ürək sahibi professor Nurəddin Rzayevin evində yaşayırdım. O böyük insan məni doğmaları kimi sevirdi. Əmim Cavad Heyətlə şair Bəxtiyar Vahabzadə və Nurəddin Rzayev məfkurə qardaşları kimi bir-birilərinə sonsuz məhəbbətlə bağlan-

ra Qarabağa səfəri zamanı yaşadığı hissə və həyəcanları barədə söz açaraq dedi:

– Qarabağ işğal altında olanda biz də için-için ağlayır, amma bir an da olsun, ümidimizi üzürdük. İnanırdıq ki, haqq gec-tez öz yerini tapacaq. Bir xatirəni də diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. O illərdə Cavad Heyət “Varlıq” jurnalında xalqımızın başına gətirilən müsibətlərdən dayanmadan yazırdı. Deyirdi: “bu acıya dözmək olmur, oğul! Ömrümüzlə balta vuruldu. Ağcaqlarımız kəsildi, sularımız quruduldu. Tarix belə namərd, başkəsən qonşu görməyib. Ürək bu dərdə necə dözsün, ay bala?”

“Varlıq” a çökən bu nisgili kağız, qələm çəkə bilmirdi, Cavad Heyətin yazdıqlarının əvvəli də, sonu da Qarabağ ağrısının, həsrətinin yangısı idi. Mənə vəsiyyət etmişdi ki, əgər Qarabağı görmədən ölsə, Qələbə xəbərini onun məzarı başına gəlib səsləndirirəm. Bax, onda ruhu rahat olacaq! Mən onun vəsiyyətinə əməl etdim, İkinci Fəxri Xiyabana gedib əmimlə ürək-könül söhbəti etdim: “Zəfərin mübarək, Vətən! 30 illik qaysaqlanmış yaralarına qurban olum, Azərbaycan! Bundan sonra yaşamaq nə gözəldir?! Əziz Cavad Heyət, Bəxtiyar və Nurəddin əmi, mənim mənəvi müəllimlərim, ruhunuzun işığında bir ömür yaşamağa dəyər!”

Şuşadan Təbrizə Zəfər salamı

Güneyli yazar Məhəmmədrza Heyətin monoloq-müsahibəsi

tin qardaşı oğlu və mənəvi varisi Məhəmmədrza Heyət ilə bu ilin sentyabr ayında Bakıda keçirilən “Xaricdə yaşayan alimlərin forumu”nda tanış olmuşduq. Söhbət zamanı öyrəndik ki, o, bir qrup alimlə Qarabağa səfər edəcək. Səfərdən qayıdanda təəssüratlarını “XQ”nin oxucuları ilə bölüşməsinə xahiş etdik.

Məhəmmədrza bəy Qarabağdan gələndə elə kövrəlmişdi ki, bir qədər vaxt istədi. Nəhayət, görüşdük, bioqrafiyası ilə tanış olduq:

–1972-ci ildə Təbrizdə tanınmış bir ailədə – Hidayət Heyətinin ocağında doğulmuşam. İbtidai məktəbə gedəndə Cavad əmimin “Varlıq” jurnalı nəşr olunmağa başladı. Atam bu dərginin Təbriz üzrə təmsilçisi olduğu üçün evimiz sanki redaksiyanı xatırladırdı.

“Varlıq” ruhumuzu qidalandırmış, səs-sorağı Quzey Azərbaycanda yaşayan qardaşlarımıza da çatmışdı. Mənim uşaqlığım beləcə “Varlıq”ın milli mətbəxində formalaşdı. Gördüklərimi ruhumda yazırdım, ürəyim sözlə dolu idi. Beləliklə, ana dilimin ədəbi-bədii xüsusiyyətlərini öyrənməyə başladım. Çünki biz sizdən fərqli olaraq, ana dilimizdə təhsil almağa həsrətlik. Ana dillimizdə təhsil almağa həsrətlik. Ana dilli məktəblərimiz bu günə kimi də yoxdur, bu, bizim ən böyük faciəmizdir.

mışdılar. Bəxtiyar Vahabzadə Nurəddin həkimlə gəlirdi, onların söhbətlərinə qulaq asdıqca, gözümlə dünyaya bir az da açılırdı. Sanki özümü milli-mənəvi məfkurə məktəbində hiss edirdim. Bu iki ziyalıdan və mənəvi əmimdən öyrəndiklərim bütün ömrümə bəs edər.

Mən Bakıda elə bir məhəbbətlə, qonaqpərvərliklə qarşılanmışdım ki, bu hisslərimi ömrüm boyu yazdığım əsərlərimdə yadaşacağam. Bu illəri həyatımın ən qiymətli anları sayıram. Bir də bu günə qədər içimdə gizlətdiklərim acıları çatdırmaq istəyirəm, “fəqət” bu barədə Cavad Heyətə böyük nisgillə danışmışdım. Demişdim ki, şimalda yaşayan azərbaycanlılar xoşbəxtdirlər, ana dillərində məktəbləri, hətta ali təhsil ocaqları var. Mən də orada böyük alimlərdən dərs aldım, filoloq kimi yetişdim. Ürəyimdən qoparılan bu sözlərimi dinləyən Cavad Heyətin gözləri doldu, köksündən bir ah qopdu...

Bakıdan qayıtdıqdan sonra Tehrandə “Varlıq” jurnalının icra işlər üzrə müdiri və sonra da redaktoru oldum. Doktor Cavad Heyət məni mənəvi oğlu kimi yetişdirməyi qarşısına məqsəd qoymuşdu və buna nail olduğunu hiss etdikcə rahatlıq tapırdı. O istəyirdi ki, mən kamil insan, layiqli bir davamçı kimi yetişim. Elə buna görə də yorulmadan məni ciddi bir həyata hazırlayırdı.

2002-ci ildə təhsilimi davam etdirmək üçün Türkiyəyə yollandım. Ankara Universitetində oxumaqla yanaşı, doktorluq dissertasiyası işimi də tamamladım. Eyni zamanda, “Varlıq” jurnalının işlərini görür, Cavad Heyətin arxivini hazırlayırdım. Bu böyük Azərbaycan sevdalısının məqalələr toplusunu 4 dildə nəşr etdirdim. Sonra Azərbaycan şairi Zeynal Xəlilin “Əsrim, taleyim mənim” əsərinin və böyük milli şairimiz Bəxtiyar Vahabzadənin seçilmiş əsərlərinin Tehrandə 2 əlifbada nəşrinə nail oldum.

Cavad Heyət mənə tez-tez deyirdi: “Hər cümlənin əvvəlində də, sonunda da Azərbaycan kəlməsini, Arazın o tayını unutma”. “Varlıq” jurnalı milli mənəviyyətimizin köklü-budaqlı ağacıdır, o taylı- bu taylı qardaşlarımızın haqq səsidir, elə buna görə də Azərbaycan dilində yazan qələm sahiblərini, bu dili yaşadanları sən də “Varlıq”da yaşat! Bu Cavad Heyətin mənəvi vəsiyyəti idi.

2014-cü ildə əmimin vəfatından sonra jurnalı Ankarada nəşr etməyə başladım. “Varlıq” bu günə qədər də müntəzəm olaraq çıxır.

2016-cı ildə Ankarada “Təbriz Araşdırmalar Mərkəzi”ni qurdum. Bu mərkəzdə Türk dünyası, özəlliklə də Güney Azərbaycanla bağlı elmi tədqiqatlar aparılır. Çalışım ki, nə qədər ömrüm var, elmi fəaliyyətimi, axtarışlarımı Azərbaycançılıq ideologiyasına, məfkurəsinə həsr edim.

Hazırda Ankara Universitetində müəllim işləyirəm. Dilimiz və ədəbiyyatımızla bağlı 4 kitabım, onlarca məqaləm müxtəlif elmi məcmuələrdə nəşr olunub.

Həmsöhbətim birnəfəsə danışır, biz də onu nəfəs dərmədən dinləyirdik. Son-

Bu dəfə Şuşaya 3-cü, Xankəndinə isə ilk dəfə idi ki, gedirdim. Şuşaya hər gedirdim bu qədim şəhərin necə sürətlə gözəlləşdiyini gördükcə qəlbim dağa dönmürdü, sevincimdən Tanrıya şükürlər edib deyirdim: Sənin üçün ölmək belə gözəlmiş, Vətən! Bütün ömrümüz boyu Sizə borclu-yuq, şəhidlər!

Bu torpaqlarda yaşanan ağrılara baxmayaraq, həyatın yenidən canlandığını görmək məni hədsiz təsirləndirdi. Yol qeydlərimi qələmə almağa başladım. Açığını deyim ki, bəzən elə hisslər olur ki, sözlə ifadə etməyə çətinlik çəkirəm. Etiraf edirəm ki, zamanla üz-üzə dayanmaq özü belə, sözün böyük mənasında, cəsarətdir!

Cavad Heyət deyirdi ki, hər qaranlığın sonunda bir işıq var, oğul. Heç vaxt ruhdan düşmə! Bəli, Haqqın belə əyilmədi. Xankəndində Azərbaycan bayrağının qürurla dalğalanmasını görmək məni dərinləndirirdi.

Qarabağda hər addımda insanın içində yeni ümidlər cücərir. Etiraf edirəm ki, bu, ümid məni, ilk növbədə, içimdəki bir həsrətin də sonu olacağına inanırdım. Ana yurdum Təbrizlə bağlı bu həsrəti 17 ildir ki, içimdə yaşadıram. İnanın ki, Xankəndini dolaşarkən içimdə böyük bir ümid doğdu. Hər ayrılığın sonunda bir qovuşma mütləqdir! Bu zamanın hökmüdür.

Xocalıya getdim. Bu şəhərin faciəsini, qətləmin fəryadını həmişə içimdə hiss etmişəm. “Varlıq” jurnalında haray qoparmışam. Xocalının arşə qalxan fəryadı qəlbimdə silinməyən bir yara olaraq qalıb. O ağrıyı illər boyu ürəyimdə daşıdım, qələmim susmadı, qan ağladı, bütün dünyaya çağırış etdi: Xocalı XX əsrin şəhid şəhəridir!

Tarixin təkərrüf döndü, İlahi! Xocalıda park salınmışdı, uşaqlar orada oynayıb, gəlib-gedənə xoşbəxtlik duyğuları yaşadırdılar. Bu mənzərədən içim sevinc və rahatlıqla doldu. O uşaqların gülüşlərini eşidəndə, fikrimdən keçdi: Bu körpələrin xoşbəxt çöhrəsi Xocalının yenidən doğuluşunu təcəssüm etdirir. Xocalı yenidən həyata qayıdıb, ümid dolu gələcəyə doğru addımlayır...

Qarabağın hər qarışını gözdikcə sanki böyük Cavad Heyət yadigarı “Varlıq” da yeni bir tarixə şahidlik edirdi: yaz, ey könül, sənə vəsf etmək yarışır. Bəli, Xalqın, qalib Ordunun və qüdrətli Rəhbərin birliyi-nin sayəsində Qarabağ əbədi olaraq azadlığına qovuşdu.

Səfərimiz yekunlaşmaq üzrə idi. Yalnız özüm deyil, mənəvi atam, ustadım, doktor Cavad Heyətin ruhu üçün də rahatlıq tapdım. Bütün səfərböyü onunla sanki qoşa addım atırdım. Cavad Heyət həmişə deyirdi: Azərbaycan mənim canımdır, nəfəsimdir! Heyif ki, ömür vəfa etmədi. Qarabağın Azərbaycana qovuşmasını görə bilmədi, ancaq inanıram ki, onun ruhu mənimlə Qarabağı gəzdirdi və rahatlıq tapdı. Bu səfərin həyəcanından qurtulmaq mümkün deyil. İçimdə bir səs deyir:

Bu yol bir gün Təbrizə də çatar!

**Söhbəti qələmə aldı:
Kəmalə ABDİNVA
XQ**

Dilimizin, milli varlığımızın yaşaması yolunda qovrularaq yanan “Varlıq” jurnalının yazdıqları Arazın o tayında yaşayan qardaşlarımızın nisgilli taleyidir! Bir millətin ki, dili, məktəbi onun üçün yasaq ola, bilirsinizmi bu, nə deməkdir?

Beləliklə, ibtidai, orta və lisey təhsilimi Təbrizdə tamamladım. 1987-ci ildə lisey tələbəsi ikən əlimə keçən bir uşaq dərgisindən o dönmədə Quzey Azərbaycanda istifadə olunan kiril əlifbasını öyrəndim.

1991-ci il idi. Əmim Cavad Heyət Təbrizdə evimizə qonaq gəlmişdi. Mənim dilimiz və ədəbiyyatımıza olan sonsuz sevgimi, ədəbiyyatımız və tariximiz haqqında öyrəndiklərimi dinlədikcə qürur hissi keçirdiyini körpə qəlbimin döyüntülərindən hiss etdi: əmim sanki öz davamçısını kəşf etmişdi...

Zaman yetişdi, bir gün Cavad Heyət məni “Varlıq”jurnalında işləmək üçün Tehrana dəvət etdi. Ürəyində qübar etdiklərini dilinə gətirdi: “Oğlum, çox istərdim ki, soyadımızı daşıyan doğmalarımın biri kimi mənim bu müqəddəs yolunu davam etdirəsən. Sən mənim mənəvi varisim olacaqsan!”

Cavad Heyət Azərbaycan sevgisi ilə alış-banırdı, elə buna görə də mənim Azərbaycanca dilimizdə ali təhsil almağımı istəyirdi. Beləliklə, əmimin tövsiyəsi və yardımı ilə Bakıya gəldim. Cavad Heyətin sədaqətli dostlarının isti ocağına könül bağladım. Onlar məni öz övladları kimi bağrılarına basdılar. Bu insanlar böyük şair Bəxtiyar Vahabzadə və görkəmli alim, məşhur